

Andreu Nin

Nins slutdeklaration

Andreu Nin var den mest namnkunniga ledaren i det antistalinistiska revolutionärt socialistiska partiet POUM under det spanska inbördeskriget. POUM utsattes tidigt för förföljelse av sovjetiska agenter understödda av spanska och katalanska stalinistiska kommunister. Efter sammanstötningarna under Majhändelserna 1937 i Barcelona skärptes förtrycket och den 16 juni fängslades Nin, formellt av polis från Byrån för allmän säkerhet. Därefter fördes han till Madrid och sedan till Alcalá de Henares (utanför Madrid), där han torterades och förhöordes mellan 18 och 21 juni.¹

1992 hittades (i Archivo Histórico Nacional de Madrid) dokument från dessa förhör. Vi återger nedan det sista av dessa dokument, Nins deklARATION från 21 juni 1937.

Deklarationen är en sammanfattning (med anmärkningsvärda luckor²) av Nins liv och revolutionära verksamhet. Den visar att Nin nekade till de anklagelser om spionage för Francos räkning, som stalinisterna kokat ihop om honom.³ Denna text är det sista livstecknet från Nin.

Från och med den 22 juni upphör alla spår av honom, men det är känt att han mördades av stalinistiska agenter. För detaljer om Nins öde, se [Mordet på Andreu Nin – hur gick det till?](#), särskilt avsnittet ”Nya uppgifter om mordet på Nin” och de två bilagorna.

Vid läsning av följande dokument bör man vara medveten om att det inte är ett litterärt verk, utan nedskrivet av någon/några som inte ens behöver vara spanjorer, varför det språkligt ibland är ganska bristfälligt.

Nins deklARATION:

Den 21 juni 1937, klockan 15.20, förklarar den person vars namn anges nedan:

* Han är född i Vendrell (i Tarragona) och är 45 år. Han är gift med Olga Tareeva, född i Moskva. De vigdes officiellt i Riga 1930, även om de redan varit gifta i Moskva (Sovjetunionen) sedan 1922. Men eftersom Sovjetunionen vid den tiden inte hade erkänts av Spanien gifte de sig på nytt i Riga för att äktenskapet skulle vara giltigt i Spanien.

* Han är son till Manuel och Antonia.

* Både hans mor och far arbetade med skotillverkning och ingen av dem var politiskt aktiv i någon form.

* Han började sin skolgång i Vendrell och fortsatte därefter på gymnasiet i Instituto de Tarragona. Han fick högre utbildning vid Normal de Barcelona, där han tog lärarexamen. Under tre år ägnade han sig därefter åt privatundervisning.

* Han fick sin lärartitel 1911. Därefter fram till mitten av 1914 undervisade han vid Escuela Oranciana i Barcelona och Ateneo Obrero i Barceloneta.

¹ Om förföljelsen av POUM m m, se lästipsen allra sist nedan.

² Text sägs i stort sett ingenting om hans verksamhet under spanska inbördeskriget.

³ Denna anklagelse fördes även fram när ett antal POUM-ledare (hösten 1938) åtalades i Barcelona. Till stort förtret för stalinisterna avvisade domstolen den anklagelsepunkten. I lästipsen finns både historiska arbeten om denna skamliga rättegång och tidsdokument i form av en samling med artiklar från dåtidens svenska vänsterpress.

- * Han bodde i Barcelona från 1909. Han flyttade dit strax efter ”Tragiska veckan” (*Semana Trágica*).
- År 1914 avslutade han jobbet som lärare för att koncentrera sig på journalistik och arbetade för *Poble Catalá* (Det katalanska folket), en vänsternationalistisk tidning, liksom för *Revista Pedagógica* (Pedagogisk tidskrift) och litterära publikationer från Institute of Catalan Studies.
- * Hans politiska engagemang började 1911 då han gick med i socialistpartiet och blev sekreterare i Socialistisk ungdom och medlem av dess avdelning i Barcelona.
- * Första gången han arresterades var endera 1911 eller 1912 (det finns inga exakta uppgifter) för att ha deltagit i studentoroligheter i Barcelona. Han frigavs vid fem- eller sextiden på morgonen i likhet med de övriga som hade arresterats för att ha organiserat kravaller.
- * Han arresterades på nytt i början av 1914 för att ha publicerat artikeln ”Los Miserables” (De eländiga), där han försvarade det revolutionära Katalonien. Han frigavs villkorligt, men anklagelserna kvarstod fem-sex dagar, eller två-tre, han kan inte riktigt erinra sig, innan han som tidigare nämnts frigavs. 1915 och 1916 var hans ekonomiska situation osäker och han försörjde sig genom privatundervisning, några enstaka tidningsartiklar, översättningar, osv. Detta pågick till början av 1916 då poeten José Carner, en god vän, hjälpte honom att få kontakt med handelshuset Tusell Hermanos, som skickade honom till Egypten för att organisera spansk export till Egypten. Han blev kvar där till februari 1917; avresan sammanföll med nyheterna om revolutionen i Ryssland.
- * Vid återkomsten till Spanien uppmanade handelshuset honom att företa en affärsresa på Iberiska halvön och även om han vid denna tid inte var politiskt aktiv hade han fortsatt kontakter. Resans slut sammanföll med generalstrejken 1917 och de protester den utlöste. När han befann sig i Oviedo tog han i kontakt med arbetarcentrat och hade diskussioner med bl a Teodomiro Mendéndez, Isidoro Acevedo och Manuel Llana. Under generalstrejken i Valladolid greps han av polis när han satt och drack kaffe. Polisen genomsökte hans rum och bagage och släppte honom efter 24 timmar. Han hade arresterats för att ha befunnit sig i sällskap med en socialist, Pérez Solís.
- * Vid återkomsten till Barcelona bestämde han sig för att avbryta alla kontakter med affärslivet och återuppta sin politiska och sociala aktivitet, fortfarande i socialistpartiets yttersta vänsterflygel. Till att börja med arbetade han intensivt, precis som 1913-1916, på veckotidningen *Justicia Social* (Social rättvisa), den mest vänsterinriktade tidningen som socialistpartiet gav ut vid denna tid.
- * Han fortsatte sin tillvaro som socialist med händelser som kännetecknar en hektisk politisk verksamhet.
- * Han arresterades åter i januari 1920 i samband med en lockout och för att ha deltagit i ett illegalt möte med fackliga delegater från de fria yrkesutövarnas avdelning i CNT i Katalonien. Han satt fängslad ett halvår.
- * Sammanlagt arresterades 62 personer för samma förseelse.
- * De arresterades av ett team som bestod av fyra civilgardister, polis och delar av larmtjänsten. Han misstänker att angivaren kan ha varit en metallarbetare, enligt rykten bland de arresterade, men kommer inte ihåg vad han hette.
- * De som arresterats var bland de sista att ställas inför rätta. Med tanke på han var regeringsfånge försattes han, liksom de övriga, på fri fot av guvernören (som ersatt exgreven Salvatierra) som han träffade tillsammans med Teodomiro Menéndez, förmodligen för att utverka sin frigivning och befria guvernör Bas. Enligt Bas, som var chef för Arlegui-polisen, hade

denne, efter att ha övervunnit stort motstånd, beordrat guvernören att släppa honom, vilket dock inte polisen rättade sig efter.

* Efter att han frigivits arresterades han av polisen och fördes till Arlegui. Efter några varningar försattes han på fri fot följande dag.

* Han fortsatte sin politiska verksamhet och lämnade Spanien i maj 1921 och deltog på Röda fackföreningsinternationalens konstituerande kongress [i Moskva]. Han började arbeta i Berlin på Röda fackföreningsinternationalens kontor för Centraleuropa, antingen i början av eller mitten av 1921. I mitten av september arresterades han av tysk polis i det hus han bodde i. Han tror att det var säkerhetspolisen som arresterat honom och han fick sitta i fängelse till den 5 eller 6 januari.

* Han tror att arresteringen skett sedan han blivit förrådd av en kvinna från Bayern, som utgjorde länken mellan honom själv och det tyska kommunistpartiet. Han kunde inte erinra sig hennes namn, men blev säker på att hon låg bakom när han fick se en bok där det talades om agenter-provokatörer och där det fanns ett stort antal fotografier. På ett av dem fanns en kvinna mellan 30 och 35 år, av medellängd, mörk, smal och med hysteriskt utseende. Boken i fråga framställde henne som en agent-provokatör från Bayern, en av många provokatörer som boken utpekade. Boken var utgiven av det tyska kommunistpartiet. Även om han inte är helt säker tror han att det var hans kamrat Max Zieze som hade introducerat henne för honom för att upprätta en länk. Just denne Zieze var den kamrat som den som avger denna sanningsförsäkran hade haft längst kontakt med.

* Efter frigivningen utvisades han från Tyskland och sattes på ett fartyg som förde honom tillbaka till Ryssland.

* Orsaken till att han arresterades i Tyskland var den spanska regeringens krav på utlämning på grund av mordet på Eduardo Dato⁴, som inträffade en månad innan han lämnade Spanien för att bege sig till Moskva. För att inte bli utlämnad hölls i Berlin ett stort antal offentliga manifestationer som krävde att den tyska regeringen inte skulle gå med på den spanska regeringens krav.

* Det pass han använt när han kom till Tyskland var förfalskat och var försett med ett falskt namn. Det var ett belgiskt pass med ett efternamn som motsvarade ordet "urmakare" översatt till tyska. Inga kontroller gjordes när passet utfärdades och, som redan nämnts, återvände han till Ryssland i januari. Där fortsatte han sitt arbete som sekreterare i Röda fackföreningsinternationalen, som medlem av kommunistpartiet, medlem av Röda fackföreningsinternationalens exekutivkommitté, medlem av Moskvasovjeten. Han stannade i Ryssland till slutet av 1924 då han begav sig till Italien som Internationalens representant för att organisera dess arbete där, åter med falska pass. Han reste därifrån med belgiskt pass och använde samma pass tills han kom till Wien, där han bytte ut det mot ett ryskt, med namnet Korolioff, som uppgavs ha hand om den diplomatiska kurirposten.

* Han for till Italien för att lära sig tala italienska. Under sin vistelse hade han inga problem med polisen och återkom, som tidigare nämnts, till Moskva i mars 1924. I december 1925 begav han sig till Paris på ett särskilt uppdrag för organisationen. Han arresterades när han lämnade CGTU:s lokaler⁵ och fick sitt pass (inklusive det falska som tillhörde en schweizisk medborgare) konfiskerat. När han ställdes inför rätta dömdes han till en månads fängelse och

⁴ Spaniens premiärminister, mördad av anarkister den 8 mars 1921 i Madrid.

⁵ *Confédération générale du travail unitaire* (CGTU) [Enhetliga allmänna arbetarkonfederationen] var en radikal fackförening som kontrollerades av kommunisterna. Den grundades 1922 genom en utsplittring ur den av socialistpartiet dominerade CGT.

utvisning. Han återvände till Ryssland med ett ryskt pass med sitt riktiga namn, som sovjetiska ambassaden försett honom med.

* Han misstänker att arresteringen skett på grund av en angivelse från en spansk medborgare, eftersom den poliskommissarie som arresterade honom kände till hans fullständiga namn samt den verksamhet som förekommit i Spanien, närmare bestämt i Barcelona, vilket tyder på att provokatören lämnat ut alla detaljer som var kända om hans liv. Han vet inte exakt vem denne person var.

* När han återvänt till Ryssland stannade han där tills han 1927 uteslöts ur partiet, även om han blev kvar i Sovjetunionen till 1930. Det året arresterades han i Moskva samma dag som han skulle resa till Spanien. Han satt anhållen i tre eller fyra timmar tills han sattes på ett tåg och fördes till gränsen.

* Han erinrar sig att när han arresterades i Berlin, sammanföll detta med arresteringen av Luis Nicolau, en av de anklagade för mordet på Dato. Detta var enda gången han blev arresterad samtidigt med någon annan.

* Han har inget minne av att ha sammanträffat med någon provokatör, och att han bara hört en kommentar om att en ordförande för mekanikerfacket, som tidigare varit angivare åt den ”fria fackföreningen” (Sindicato Libre)⁶, hade blivit skjuten till döds 1919 på Valdoncellagatan i Barcelona.

* Han kom till Spanien mellan den 18 och 20 september 1930 och fortsatte sin revolutionära verksamhet som medlem av den kommunistiska vänsteroppositionen med Trotskij som främste ledare. Han hade direkta förbindelser med dem och arresterades i december, två månader efter ankomsten till Spanien. I två månader satt han fängslad. Han erinrar sig att ingen gjorde något för att få honom frigiven och att han senare återupptog verksamheten med en rad konferenser och olika litterära arbeten, framför allt översättningar från ryska.

* Han arresterades åter 1932, han tror att det var i april eller mars, men minns inte exakt, i den Kommunistiska vänsterns lokaler tillsammans med några andra kolleger. Bland annat Enrique Fernández, alias Fersen, José Metge, Molins y Fábrega, Carlota Durany, Francisco de Cabo, och andra vars namn han inte kommer ihåg. Samtliga var medlemmar av Kommunistiska vänstern och satt anhållna i två veckor utan att bli åtalade.

* Samma år arresterades han den 25 december och åtalades av militärdomstolen i Algeciras, anklagad för anstiftan till uppror. I början av 1933 fördes han från Barcelona till Algeciras där han satt fängslad till den 14 eller 15 mars för att sedan frigges mot en borgen på 2 000 pesetas. Han blev kvar i Algeciras tills början av maj, då domaren inte tillät honom att lämna staden förrän målet behandlats.

* Han arresterades efter att ha påträffats med ett brev som han skrivit till en soldat vid namn Manuel Tenorio. Anklagelserna lades sedan ner sedan regeringen Lerroux-Gil Robles beviljat amnesti. Bedömningen var att brevet till Tenorio inte innehöll något brottsligt. Ingen annan blev föremål för utredning.

* Förutom arresteringarna ställdes han inför rätta för förseelser i skrift och tal, utan att någon av dessa hade föregåtts av arrestering.

* Han blev inte arresterad på nyy förrän den 16 i POUM:s exekutivkommitté.

* Han talar om den 16 denna månad.⁷

⁶ Detta handlar om en ”gul” fackförening, skapad av arbetsköpare och polisen för att knäcka CNT.

⁷ Dvs 16 juni 1937 då Nin greps i Barcelona.

* Beträffande vistelsen i Barcelona under de revolutionära händelserna i maj erinrar han sig också att han den 4, 6 och 7 maj druckit kaffe på kvällen i baren på ett kafé vid namn Sicoris, beläget på Plaza del Teatro, dit han tagit sig in genom en sidodörr eftersom det var stängt.

* 1934 avbröt han alla relationer med Trotskij, även om han kan ha fått ett brev av denne senare, men adresserat till organisationen, eller kanske till honom personligen i formellt tonläge.

* Han upprepar än en gång att detta på intet sätt har något att göra med frågan om spionage som han anklagats för.

* Han har inget mer att säga och det han sagt är sanningen och som bevis för detta undertecknar han datum *ut supra*⁸.

Undertecknat: *Andrés Nin*

Översättning: Björn-Erik Rosin

Lästips

Allmänt om spanska inbördeskriget:

Pierre Broué: [Den spanska revolutionen \(1931-1939\)](#)

Fernando Claudin: [Den olägliga revolutionen \(Spanien 1936-1939\)](#)

Pelai Pagès: [Katalonien i krig och revolution, 1936-1939](#)

Förföljelsen av POUM:

Burnett Bolloten: [Repressionen mot anarkister och POUM under spanska inbördeskriget](#),

Martin Fahlgren: [Mordet på Andreu Nin – hur gick det till?](#)

Pelai Pagès: [Stalinisterna och POUM under inbördeskriget i Spanien](#) och [Majhändelserna i Barcelona 1937 och deras för- och efterspel](#).

René Revol: [Moskvarättegångar i Spanien](#). Om de stalinistiska försöken att i Spanien iscensätta politiska skenrättegångar liknande dem i Moskva.

Reiner Tosstorff: [En Moskva-process i Barcelona. Förföljelserna mot POUM och deras internationella betydelse](#)

Tidsdokument:

[Majdagarna i Barcelona](#). Manifest från POUM:s centralkommitté.

[Processen mot POUM - Artiklar ur Folkets Dagblad och Arbetaren](#)..

[Mördade spanska revolutionärers minne ska firas](#). Internationella Andrés Nin-dagen den 16 juni 1939.

[Sovjetunionen, Komintern och Spanien våren 1937](#). Interna rapporter till Moskva

George Orwell: [Hyllning till Katalonien](#). Utdrag om Majhändelserna och hur de behandlades i den kommunistiska pressen

⁸ *Ut supra* (latin) = som ovan.